

Оцінка діагностичних можливостей і надання допомоги хворим із неврологічними захворюваннями у Львові

Н.П. Яворська, В.В. Смілевська

Львівський національний медичний університет ім. Данила Галицького

Резюме. У статті наведено результати аналізу доступних в інтернеті джерел, зокрема сайтів діагностичних та приватних закладів охорони здоров'я, державних установ, звітів про роботу неврологічної служби в м. Львові та європейських баз даних статистичної інформації, в тому числі сайту Всесвітньої організації охорони здоров'я, щодо оцінки діагностичних і лікувальних можливостей для неврологічних хворих у м. Львові в державному та приватному секторі із визначенням можливих перспектив розвитку. На жаль, діагностичні можливості в Україні, і зокрема у Львові, на сьогодні поступаються можливостям діагностики, доступним у західноєвропейських країнах. Водночас зазначається й те, що у Львові спостерігається добра забезпеченість неврологами на 100 тис. населення, проте переважна більшість із них є приватними. При цьому на загал відсутній доступ до низки сучасних методів, важливих для діагностики неврологічних захворювань, що ускладнює вчасне встановлення діагнозу та призначення відповідного лікування.

Ключові слова: неврологічна служба м. Львова, бази даних, статистична інформація, лікувальні можливості для неврологічних хворих, державний/приватний сектор.

Неврологічні захворювання є одними з найрозповсюдженіших хвороб не лише в Україні, але й у світі. Наприклад, в європейських країнах майже 35% усіх коштів охорони здоров'я витрачаються на лікування неврологічних захворювань і тривожних розладів [1]. У м. Львові також відмічається значний рівень розповсюдженості цієї групи захворювань. Наприклад, у місті в 2014 р. зареєстровано 26667 випадків (351 на 10 тис. населення) неврологічних захворювань, серед яких провідне місце посідали судинні захворювання центральної нервової системи, демієлінізуючі ураження, захворювання периферичної нервової системи, екстрапірамідні порушення та наслідки черепно-мозкових травм [2]. Отже, враховуючи різноманітні причини патології нервової системи, важливо вчасно їх діагностувати, що збільшує вірогідність призначення ефективного лікування й одужання хворих. На жаль, діагностичні можливості в Україні, і зокрема у Львові, на сьогодні поступаються можливостям діагно-

тики, доступним у західноєвропейських країнах. Крім того, інформація щодо діагностики та спеціалізованих центрів, наявних у Львові, є суперечливою, і часто невропатологи мало проінформовані про спектр усіх доступних діагностичних методів. Пацієнтам також часто буває складно знайти необхідного вузького спеціаліста або певний діагностичний метод, і у своєму виборі, як і лікарі, вони здебільшого орієнтуються на розрекламовані приватні структури, тоді як такі самі ресурси державних установ залишаються незатребуваними.

Мета роботи — оцінка діагностичних і лікувальних можливостей для неврологічних хворих у м. Львові в державному та приватному секторі із визначенням можливих перспектив розвитку.

Матеріали та методи

Для досягнення мети проводився аналіз доступних в інтернеті джерел, зокрема сайтів діагностичних та приватних закладів охорони

здоров'я, державних установ, звітів про роботу неврологічної служби в м. Львові та європейських баз даних статистичної інформації, у тому числі сайту Всесвітньої організації охорони здоров'я. Крім того, у лікарів-невропатологів, працівників державних та приватних установ збиралась інформація за допомогою опитування особисто чи по телефону.

Результати та їх обговорення

Згідно з річним звітом про роботу неврологічної служби м. Львова за 2014 рік, у державних установах працюють 105 невропатологів [2]. Приватний амбулаторний прийом невропатолога проводиться в таких медичних центрах: «Біомед», «Медікавер», «Окулюс», «Ехокор», «Істина», «Медичний Центр Святої Параскеви», шпиталь імені Митрополита Андрея Шептицького, приватна поліклініка «Галина і Олена», Публічне акціонерне товариство Міністерства залізничного транспорту філії «Центр охорони здоров'я» клінічної лікарні на залізничному транспорті, а також окремими приватними невропатологами. У середньому прийом невропатолога коштує від 150 до 350 грн.

Під час порівняння кількості невропатологів на 100 000 населення в Україні (зокрема, у Львові) та інших країнах світу, було виявлено, що ця кількість часто залежить від рівня розвитку країни (табл. 1). У високорозвинутих країнах ця цифра варіює від 1 до 7, а в країнах, що розвиваються, — від 9,8 до 14 [3].

Окрім амбулаторної допомоги, пацієнти з неврологічними захворюваннями можуть отримати медичну допомогу в стаціонарах м. Львова (табл. 2). Усього у Львові передбачено 225 неврологічних ліжок, що складає 2,9 на 10 тис. населення [2]. Середнє число

Таблиця 1 Кількість невропатологів на 100 000 населення в різних країнах

Країна	Кількість	Країна	Кількість
Азербайджан	5,2	Норвегія	3,7
Білорусь	14	Польща	7
Болгарія	14	Росія	1,3
Великобританія	1	Чеська Республіка	12
Вірменія	9,8	Швейцарія	3,4
Естонія	13	Швеція	4
Ізраїль	6,7	Україна	13
Люксембург	4	Україна, м. Львів	26
Німеччина	2,4		

Таблиця 2 Надання спеціалізованої неврологічної допомоги в державних закладах охорони здоров'я м. Львова

Амбулаторна допомога	Стаціонарні відділення	Денні стаціонари
Міська клінічна лікарня № 1	КМК	Міська клінічна лікарня № 3
Міська клінічна лікарня № 3	ЛШМД 1-е неврологічне відділення,	Міська клінічна лікарня № 4
Міська клінічна лікарня № 4	КМК	Міська клінічна лікарня № 6
Міська клінічна лікарня № 10	ЛШМД 2-е неврологічне відділення,	Міська клінічна лікарня № 10
Міська поліклініка № 1	МКЛ № 5,	Міська поліклініка № 1
Міська поліклініка № 2	МКЛ № 8	Міська поліклініка № 2
Міська поліклініка № 4		Міська поліклініка № 4
Міська поліклініка № 5		Міська поліклініка № 5

Примітка: КМКЛШМД — Комунальна міська клінічна лікарня швидкої медичної допомоги; МКЛ — міська клінічна лікарня.

неврологічних ліжок в Європі на 10 тис. населення складає 0,03 і 0,24 на 10 тис. населення відповідно для країн із низьким рівнем доходу і з рівнем доходу нижчим за середній, тоді як число неврологічних ліжок для країн із рівнем доходу вищим за середній складає 1,83, а для країн із високим рівнем доходу — 0,73 [4]. У Львові, порівняно з країнами Євросоюзу, відмічається надзвичайно високий показник кількості неврологічних ліжок на 10 тис. населення.

На базі державних установ у Львові зареєстровані також кілька спеціалізованих центрів (табл. 3). У центрах надається

Таблиця 3 Зареєстровані спеціалізовані центри м. Львова

Назва центру	Напрямки роботи	Місцезнаходження
Львівський обласний центр демієлінізуючих захворювань	Надання допомоги хворим із демієлінізуючими захворюваннями	Неврологічне відділення ЛОКЛ, м. Львів, вул. Некрасова, 6
Львівський обласний центр рухових розладів нервової системи	Надання допомоги хворим із хворобою Паркінсона та іншими екстрапірамідними розладами	Неврологічне відділення ЛОКЛ, м. Львів, вул. Некрасова, 6
Центр діагностики та лікування пацієнтів із нервово-м'язовими захворюваннями	Надання допомоги пацієнтам із нервово-м'язовими захворюваннями	Неврологічне відділення ЛОКЛ, м. Львів, вул. Некрасова, 6
Львівський обласний протиепілептичний центр	Надання допомоги хворим з епілепсією та епілептиформними станами	Неврологічне відділення ЛОКЛ, м. Львів, вул. Некрасова, 6
Міський центр ранньої реабілітаційної допомоги хворим із перенесеними розладами мозкового кровообігу	Надання допомоги хворим із перенесеними розладами мозкового кровообігу	КМК ЛШМД, вул. Миколайчука, 9

Примітка: КМК ЛШМД — Комунальна міська клінічна лікарня швидкої медичної допомоги; ЛОКЛ — Львівська обласна клінічна лікарня.

висококваліфікована лікарська допомога пацієнтам із певними неврологічними захворюваннями.

Крім цього, на базі неврологічного відділення Львівської обласної клінічної лікарні (ЛОКЛ) працює кабінет клінічного психолога, де проводиться оцінка когнітивних функцій, депресій, нейродегенеративних і психосоматичних захворювань.

У Львові проводиться широкий спектр інструментальних обстежень (табл. 4). Враховуючи, що реоенцефалографія зараз широко не використовується в розвинутих країнах для діагностики

порушень мозкового кровообігу, даний метод не був включений у перелік нижче [5].

На жаль, у закордонних джерелах нам вдалося знайти інформацію лише щодо забезпеченості магнітно-резонансними та комп'ютерними томографами (табл. 5).

Забезпеченість комп'ютерними томографами в місті Львові є порівняно невеликою, тоді як магнітно-резонансних томографів відносно достатньо. Однак, якщо врахувати, що МРТ і КТ у Львові також проводяться для більшості населення області, ситуація виглядає суттєво гіршою.

Таблиця 4 Перелік інструментальних обстежень у м. Львові, що можуть використовуватися для діагностики захворювань нервової системи

Установа	Обстеження								
	МРТ	Ангіографія судин головного мозку	КТ	ЕЕГ	Нічна ЕЕГ	ЕхоЕГ	ЕНМГ	УЗД судин	Транскраніальна доплерографія
Міська клінічна лікарня № 3				+					
Міська поліклініка № 4				+					
Абсолют Мед			+						
Діагностичний центр «Медіс»								+	
Військово-медичний клінічний центр Західного регіону		+	+					+	
Кабінет «АДГ-діагностика»	+ 0,3 Тл								
Клініка «Істина»				+			+	+	+
Клінічна лікарня на залізничному транспорті	+ 0,5 Тл		+	+		+		+	+
Лікарня швидкої медичної допомоги		+	+	+		+	+	+	+
Львівська обласна клінічна лікарня		+		+		+	+		
Львівський обласний клінічний діагностичний центр	+ 1,5 Тл		+	+		+			
Медичний центр «Венера»								+	
Медичний центр «Ехокор»				+	+		+	+	+
Медичний центр «Євроклінік»	+ 1,5 Тл								
Медичний центр «Інва»				+		+			
Медичний центр «Медікавер»								+	
Медичний центр «Міра Мед»	+ 1 Тл		+						
Медичний Центр Святої Параскеви	+ 1,5 Тл		+	+				+	
Приватна поліклініка «Галина і Олена»				+				+	
Ультрамед								+	+
Центр медичних інновацій NOVO	+ 1,5 Тл		+					+	+
Шпиталь імені Митрополита Андрея Шептицького				+				+	

Примітка: МРТ — магнітно-резонансна томографія; КТ — комп'ютерна томографія; ЕЕГ — електроенцефалографія; ЕхоЕГ — ехоенцефалографія; ЕНМГ — електронейроміографія; УЗД — ультразвукове дослідження.

Таблиця 5 Кількість установ, що проводять МРТ або КТ, на 100 тис. населення в країнах Європи [6]

Країна	Обстеження		Країна	Обстеження	
	МРТ	КТ		МРТ	КТ
Австрія	1,9	3,0	Польща	0,6	1,7
Великобританія	0,6	0,8	Румунія	0,3	0,8
Естонія	1,1	1,9	Туреччина	1,0	1,4
Бельгія	1,1	2,2	Угорщина	0,3	0,8
Хорватія	1,1	1,6	Франція	0,9	1,5
Фінляндія	2,2	2,2	Чеська Республіка	0,7	1,5
Німеччина	1,1	1,9	Швейцарія	2,0	3,7
Італія	2,5	3,3	Україна (дані для м. Львова)	0,9	1,0

Таблиця 6 Перелік аналізів, що можна використати для підтвердження неврологічного діагнозу

Показник	Лабораторія					
	«Сінево»	«Медіс»	«Біокурс»	«Унілаб»	«Діла»	«ПрімаМЕД»
Акваторин 4	x					
Антитіла до GM1	x		x			
Антитіла до титину	x					
Антитіла до ацетилхолінових рецепторів	x	x				
Антитіла до основного білка мієліну		x				
Білок S-100, онкомаркер	x					
Важкі метали	x					
Вальпроєва кислота	x	x				
Ваніль-мигдальна кислота						x
Карбамазепін	x	x				x
КФК загальна	x	x	x	x	x	x
КФК-ММ	x					
Мідь у сечі		x		x		
Мієлінасоційований глікопротеїн, IgM	x					
Нейрон-специфічна енолаза	x	x			x	
Вітамін В ₆	x					
Фолієва кислота	x	x				
Холінестераза в сироватці крові	x					
Церулоплазмін крові	x	x		x	x	
Вітамін В ₁₂	x	x				
Моніторинг приймання медикаментів та наркотичних речовин	x					
Вітамін В ₁	x					

У Львові можна провести цілий комплекс аналізів, що допомагають у встановленні діагнозу неврологічного захворювання (табл. 6).

Окрім вищеперерахованих центрів, рівень загальної КФК можна визначити в таких приватних центрах, як: «Медичний центр Святої Параскеви», «Простір», «Ескулаб».

У приватному медичному центрі «Біокурс» проводиться оцінка неврологічного профілю, що включає визначення до 7 антигенів, які характерні для таких патологій, як синдром Гієна – Барре, демієлінізуючі ураження нервових волокон, невротії, розсіяний склероз тощо. Крім цього, в лабораторії цього центру визначається нейрональний профіль, що включає визначення антигенів, характерних для епілепсії, психічних розладів, деменції, невротій, зокрема паранеопластичних, енцефаломієлітів, синдрому ригідності, атаксії.

У Львові можна провести аналізи крові для виявлення різних збудників інфекційних хвороб, що призводять до ураження нервової системи: герпесвіруси, вірус Епштейна — Барр, борелії (3 типів), токсоплазма, менінгококи, цитомегаловірус, ехінокок. Здати кров на вищеперераховані збудники можна в більшості приватних лабораторій Львова та у вірусологічній лабораторії Комунального закладу Львівської обласної ради (КЗ ЛОР) «Львівська обласна інфекційна клінічна лікарня». Аналіз ліквору на збудники інфекційних хвороб проводиться у вірусологічній лабораторії КЗ ЛОР «Львівська обласна інфекційна клінічна лікарня» та в лабораторіях «Сінево», «Медіс» та «Ескулаб». У лабораторії «Біокурс» також можна провести аналіз крові на цистицеркоз. Аналіз ліквору і крові на поліовіруси та ентеровіруси можна провести у Львівському обласному лабораторному центрі Держсанепідслужби України. Крім того, аналіз крові на антитіла до вірусу кліщового енцефаліту (IgG, IgM) та вірусу поліомієліту (типів 1, 2, 3), а також визначення ентеровірусів (за допомогою полімеразної ланцюгової реакції) можна провести в лабораторії «Сінево».

Генетичне консультування та генетичні аналізи на спадкові неврологічні захворювання проводяться в Інституті спадкової патоло-

гії НАМН України. У цьому інституті можна зробити генетичний аналіз на міодистрофію Дюшена — Бекера, спінальну аміотрофію, атаксію-телеангіектазію, мітохондріальні захворювання. Крім цього, генетичні аналізи проводяться в приватному центрі ДНК-аналізу «Леоген», де, крім вищезгаданих аналізів, роблять генетичні аналізи на адренолейкодистрофію, хворобу Альцгеймера, синдром Ангельмана, хворобу Канавана, синдром CADASIL, ранню дистонію, синдром Мартіна Белла, спадковий есенціальний тремор, спадкові сенсорні та моторні невропатії, хворобу Крабе, кінцівково-поясні м'язові дистрофії, синдром Лоу, дефекти нервової трубки, нейрофіброматоз типу I, нейрональний цероїдний ліпофусциноз, хворобу Німана — Піка, синдром Прадера — Віллі, синдром Ретта, синдром Сміта — Лемлі — Опітца, туберозний склероз.

Отже, можливості діагностики та лікування неврологічних захворювань у Львові є задовільними. Проте у Львові та в усьому Західному регіоні відсутні окремі сучасні методи, які суттєво допомагають покращити діагностику різноманітних нервових хвороб. До них належать, зокрема, позитронно-емісійна томографія (ПЕТ), яка широко використовується при нейродегенеративних хворобах, пухлинах, епілепсії, судинних захворюваннях тощо [7, 8]. Найбільша кількість ПЕТ на 100 тис. населення знаходиться в Данії та на Мальті, де це число складає відповідно 0,6 і 0,5. В інших країнах Європи кількість ПЕТ складає в середньому 0,3 на 100 тис. населення [6].

У нашому регіоні також не проводиться дослідження викликаних потенціалів і транскраніальна магнітна стимуляція, що використовуються для діагностики захворювань центральної та периферичної нервової системи, зокрема розсіяного склерозу, бокового аміотрофічного склерозу тощо [9]. Крім цього, відсутня можливість проведення біопсії нервів, м'язів, шкіри чи головного мозку з подальшим імуногістологічним дослідженням, що суттєво обмежує діагностику багатьох нервово-м'язових порушень та захворювань центральної нервової системи.

Погіршує ситуацію також те, що неможливо провести генетичні аналізи на велику кількість спадкових неврологічних захворювань, тому пацієнти змушені звертатися у медичні установи в Києві чи за кордоном.

У Львові дуже обмежені можливості діагностики порушень сну, оскільки відсутні кабінети полісомнографії. Крім того, є неможливим проведення належної діагностики багатьох імунних невропатій через відсутність у Західному регіоні можливості проведення електрофорезу з імунофіксацією.

Висновки

Таким чином, у Львові спостерігається добра забезпеченість неврологами на 100 тис. населення, проте переважна більшість із них є приватними. При цьому на загал відсутній доступ до низки сучасних методів, важливих для діагностики неврологічних захворювань, що ускладнює вчасне встановлення діагнозу та призначення відповідного лікування.

Список використаної літератури

1. Міщенко Т.С. Стан неврологічної служби в Україні / Т.С. Міщенко // Здоров'я України. — 2015. Режим доступу: <http://health-ua.com/article/1534.html>
2. Звіт головного позаштатного спеціаліста УОЗ м. Львова про роботу неврологічної служби м. Львова за 2014 рік.
3. Atlas: country profiles. — 2001. Режим доступу: http://www.who.int/mental_health/evidence/Country_profiles_Europe.pdf
4. Atlas: country resources for neurological disorders. — 2004. Режим доступу: http://www.who.int/mental_health/neurology/epidemiology/en/
5. Grimnes S., Martinsen O. Bioimpedance and Bioelectricity Basics. — San Diego, California: Academic, 2008.
6. Healthcare resource statistics — technical resources and medical technology. Режим доступу: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Healthcare_resource_statistics_-_technical_resources_and_medical_technology
7. Suhara T., Higuchi M., Miyoshi M. Neuroimaging in dementia: in vivo amyloid imaging. *Tohoku J. Exp. Med.* — Jun., 2008. — V. 215 (2). — P. 119-24.
8. Fischman A.J. PET imaging of brain tumors // *Cancer Treat. Res.* — 2008. — V. 143. — P. 67-92.
9. Rossini P., Rossi S. Transcranial magnetic stimulation: diagnostic, therapeutic, and research potential // *Neurology.* — 2007. — V. 68 (7). — P. 484-488.

Надійшла до редакції 27.07.2016 р.